

Тема 1–2. ТАЄМНИЦІ МИСТЕЦТВА СТАРОДАВНЬОГО ЄГИПТУ

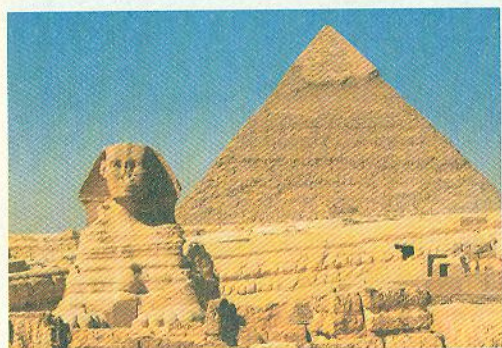
! ? Пригадайте, з якими пам'ятками художньої культури Стародавнього Єгипту ви ознайомилися на уроках історії та мистецтва? Який із них вважають одним із Семи чудес світу? Обговоріть особливості пригаданих творів і разом визначте найхарактерніші ознаки стилю єгипетського мистецтва доби фараонів.

Єгипетська цивілізація, що розвивалась упродовж тритисячолітньої історії до нашої ери, сформувала високохудожні традиції, які мали величезний вплив на подальший розвиток світового мистецтва. У чому ж полягають секрети єгипетського стилю?

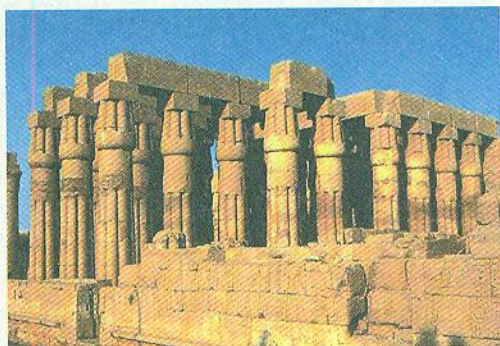
Усі види мистецтва в Стародавньому Єгипті були тісно пов'язані з релігійним культом і підпорядковувалися суворим *канонам*. У художній формі єгипетські зодчі, скульптори та живописці прагнули передати гармонійну єдність космічного і земного, божественного та людського. Мистецтво тоді тяжіло до грандіозності, тому й не дивно, що найпоширенішою архітектурною формою єгиптян були піраміди — монументальні кам'яні споруди, зведені як гробниці фараонів.

Особливо вражає міць, точність розмірів і пропорцій пірамід, зокрема тих, що в Гізі (належать

до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО). Поряд із пірамідами несе свою багатовікову варту висічений зі скелі Великий Сфінкс (лев із головою людини) — найбільша у світі монолітна статуя.

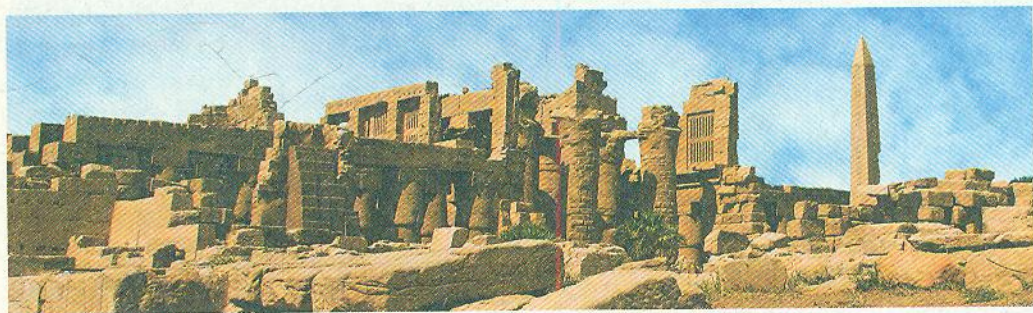
Великий Сфінкс на фоні піраміди, м. Гіза

Храм Амон-Ра, м. Луксор

Храми споруджували на честь богів давньоєгипетського пантеону, насамперед верховного божества — Амона-Ра. Саме тут жерці влаштовували пишні процесії, проводили релігійні ритуали, виконували магичні дії. Храмові комплекси — зразки синтезу мистецтв — прикрашали величними колонадами і скульптурами; стелі, колони й обеліски декорували рельєфами й розписами. Різноманітної форми колони увінчували стилізованими зображеннями поширених в Єгипті рослин: лотоса, папіруса, пальми; *капітелі* імітували бутон або розкриту чашечку квітки.

Архітектурні ансамблі Єгипту, наче своєрідні кам'яні архіви, зберегли для історії особливості мистецтва давньої доби, а разом із ними й багато таємниць, які впродовж віків намагаються розгадати. Так і донині невідомо, як саме зводили піраміди.

Храмовий комплекс, с. Карнак

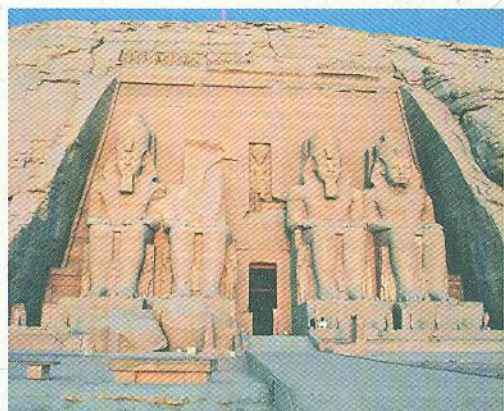
У чому полягає особливість синтезу мистецтв в архітектурному ансамблі? Які елементи цього синтезу надавали єгипетським спорудам грандіозності?

Які ви знаєте види скульптури, рельєфу?

Невід'ємна частина гробниць, храмів і палаців Стародавнього Єгипту — це *скульптура*. Круглу скульптуру висікали з кам'яної брили або цілісного шматка дерева. Канонічні статуї фараонів, царів і цариць та інших мали втілювати у своїй формі їхню владу, силу і могутність. Перший тип таких скульптур: людина, яку зображають, стоїть (фігура випрямлена з високо піднятою головою, руки — уздовж тіла, ліва нога робить крок уперед). Другий тип: людина, яку зображають, сидить у застиглій позі, руки зігнуті в ліктях, а долоні — на колінах.

Єгипетські митці застосовували різні види рельєфу: барельєф, заглиблений рельєф (контури зображення врізали у поверхню каменю).

Монументальна скульптура храму Абу-Сімбел

Скульптура малих форм

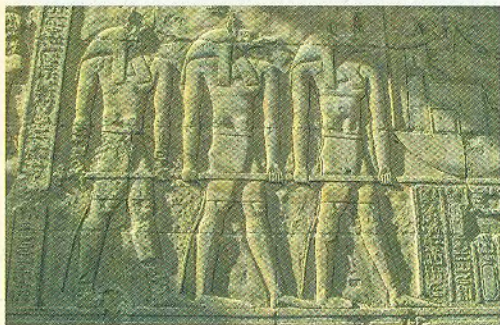
Рельєфи прославляли фараонів, оспівували їхні заслуги у сценах війни та полювання, розповідали про життя в родинному колі.

Рельєфним і живописним композиціям на стінах гробниць притаманна площинність, умовність образів. До самотутніх єгипетських канонів образотворчого мистецтва належить поєднання різних перспектив: голову і ноги людини зображували у профіль, а очі, плечі та руки — фронтально, розгорнуті у фас. Такими незвичними ракурсами й позами митці намагалися передати рух. Статус людини визначався розміром зображуваного: фігури фараонів мали бути вищими за всі інші, фігури вельмож — трохи меншими, а простих людей — зовсім крихітними. Цікаво, що ворогів зображували неодмінно переможеними, долілиць.

Скульптури виготовляли з різних матеріалів та прикрашали коштовним камінням. Дерев'яні статуї, як і великі статуї, розфарбовували; чоловічі фігури розписували коричневим кольором, а жіночі — жовтим.

Порівняйте види скульптури (композиція, ракурс, пози, деталі одягу). Визначте особливості єгипетського художнього канону.

Рельєфи єгипетських храмів

Поступово рельєф і настінний розпис «залишають» архітектурний ансамбль і набувають самостійності, створюючи окремі види образотворчого мистецтва.

Живопис єгиптян упродовж тривалого розвитку поступово змінювався — від умовності до реалізму. У живописних композиціях, якими прикрашали стіни храмів, колони й обеліски, детально змальовували побутові сцени, господарську діяльність людини. Виникає інтерес до пейзажу зі звірями, птахами, рибами.

Декоративно-прикладне мистецтво Стародавнього Єгипту представлено статуетками, ювелірними виробами із кольорового скла, напівкоштовних каменів і цінних металів. Прикраси мали не тільки декоративне значення, а й відігравали роль оберегів від усього лихого. У розписах, на персягах, підвісках, браслетах єгиптяни часто використовували зображення священного *скарабея* (жука із крилами), який символізував Сонце.

Сцена полювання (розпис)

Прикраса головного убору

Які образи та символи використовували давні єгипетські митці? Наведіть приклади, використовуючи подані в підручнику ілюстрації.